

12.10.2022

VN/27130/2022

Till kommunerna, samkommunerna, välfärdsområdena och regionförvaltningsverken

Beredskapen för elavbrott inom servicesystemet vintern 2022-2023

Bakgrund

Rysslands invasion av Ukraina har fått konsekvenser för energimarknaden både i Finland och i det övriga Europa. Det finns en risk för att den el som produceras under vintern inte räcker till för att täcka förbrukningen. Det kan uppstå brist på el i Finland. Om det blir brist på el måste man begränsa elförbrukningen, och därför finns det risk för elavbrott.

I de situationer där det uppstår elbrist kommer stamnätsbolaget Fingrid att bedöma hur mycket kapacitet som måste fränkopplas och hur länge fränkopplingen ska vara, och fördela kapaciteten jämnt mellan distributionsnätsbolagen. Distributionsnätsbolagen bestämmer sedan vilka delar av nätet som ska fränkopplas för att uppnå den kapacitet som Fingrid rekommenderar. I praktiken innebär det att distributionsnätsbolagen fränkopplar olika delar av sitt nät varannan timme i syfte att uppnå den begärda kapaciteten. Distributionsnätsinnehavarna avbryter elförbrukningen genom att koppla bort utgående ledningar från elstationen i medelspänningsnätet. **Det bör noteras att enskilda elanvändare inte kan särskiljas från de utgående ledningarna vid elavbrott.**

Målet är att trygga eldistributionen till högprioriterade samhällsfunktioner, men det kan till och med hända att det uppstår situationer där el inte kan levereras ens till dem. **Därför är det viktigt att alla aktörer är förberedda på eventuella elavbrott varannan timme.** Det bästa sättet att undvika elavbrott är att spara energi, och för detta bör man använda alla tillgängliga metoder.

Social- och hälsovårdsministeriet uppmanar kommunerna, sjukvårdsdistrikten och välfärdsområdena att ha beredskap för och förbereda sig på eventuella kommande elavbrott.

Ansvaren för regional beredskap och förberedelse inom social- och hälsovården

Social- och hälsovårdsministeriet leder, övervakar och samordnar social- och hälsovårdens beredskap vid störningar och undantagsförhållanden. De statliga myndigheterna och inrättningarna och kommunerna ska genom att upprätthålla beredskap se till att deras uppgifter sköts så bra som möjligt också vid undantagsförhållanden och störningar.

Kommunerna och sjukvårdsdistrikten ska ha beredskap för de störningar som eventuella elavbrott kan orsaka och för de konsekvenser som de kan få för servicesystemet för social- och hälsovården. Beredskapen och åtgärderna ska förutse läget.

Bestämmelser om regional beredskap inom hälso- och sjukvården finns i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010). Enligt 38 § i den lagen ska samkommunen för ett

sjukvårdsdistrikt i samråd med kommunerna inom sitt område besluta om den regionala hälso- och sjukvårdsberedskapen för störningssituationer under normala förhållanden och för undantagsförhållanden. Syftet med den beredskap där den specialiserade sjukvården och primärvården samarbetar är att se till att hälso- och sjukvårdens kapacitet och resurser räcker till och att planera hur patientströmmarna ska styras. Sjukvårdsdistrikten inom specialupptagningsområdet ska dessutom samarbeta vid planeringen och samordningen av produktionen i området och svara för de uppgifter i samband med beredskap och förberedelser som avses i 42 a § i hälso- och sjukvårdslagen.

Även den myndighet som enligt 33 b § 1 mom. i socialvårdslagen (1301/2014) ansvarar för den kommunala socialvården ska genom beredskapsplaner och förberedelser för verksamhet i störningssituationer och för verksamhet under undantagsförhållanden och genom andra åtgärder säkerställa att dess uppgifter kan skötas så väl som möjligt också vid störningssituationer under normala förhållanden och under undantagsförhållanden. Genom den enhetliga nationella beredskapsplaneringen inom social- och hälsovården och lägesrapporteringen tryggas social- och hälsovårdens kapacitet att klara av störningar, till exempel elavbrott.

I och med reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet kommer de ovannämnda bestämmelserna i hälso- och sjukvårdslagen och socialvårdslagen att upphävas, och de ansvar som gäller beredskapen att överföras till välfärdsområdena. Enligt 50 § 1 mom. i lagen om ordnande av social- och hälsovård, som träder i kraft den 1 januari 2023, ska välfärdsområdet i samråd med kommunerna inom sitt område och de andra välfärdsområdena i samarbetsområdet för social- och hälsovården genom beredskapsplaner och andra åtgärder i förväg skaffa sig beredskap inför störningssituationer och undantagsförhållanden. Enligt 2 mom. i den paragrafen ska välfärdsområdet med avseende på denna beredskap se till att tjänsternas kontinuitet säkerställs även när de skaffas hos privata tjänsteproducenter.

Åtgärder för att trygga social- och hälsovårdstjänsterna och garantera klient- och patientsäkerheten

Social- och hälsovårdsministeriet påminner om att kommunerna och sjukvårdsdistrikten bör utföra de uppgifter som ankommer på dem och trygga klienternas och patienternas rätt att få de social- och hälsovårdstjänster som de behöver enligt sina individuella behov.

Social- och hälsovårdsministeriet betonar att kommunerna och sjukvårdsdistrikten ska göra upp planer på förhand för eventuella elavbrott eller uppdatera de planer som de har. Avbrott i distributionen av el medför störningar i servicesystemet för social- och hälsovård, och det kan bli svårare eller till och med omöjligt att tillhandahålla tjänster. Särskilt viktigt är det att säkerställa att kritiska och nödvändiga tjänster kan tillhandahållas, både under korta och långvariga störningar i eldistributionen. Det är inte endast verksamhetsställena inom social- och hälsovården som bör fungera, utan i beredskapen för elavbrott bör särskild

uppmärksamhet fästas vid de kundgrupper som har sämre möjligheter än befolkningen i allmänhet att klara av följderna av långvariga elavbrott. Dessutom måste man beakta att det finns kunder som använder sådana elektroniska apparater och hjälpmedel som är livsviktiga med tanke på deras vardag och vård (t.ex. kunder inom hemvården eller andningsförlamningspatienter).

Kommunerna och sjukvårdsdistrikten ska

- Samarbeta med innehavarna av eldistributionsnät i det egna området och kartlägga verksamhetsställena inom social- och hälsovården och de funktioner som bör prioriteras samt kartlägga kunderna inom hemvården och utarbeta en plan för hur kundernas service och vård ska tryggas under elavbrott.
- Se över beredskapsplanerna för social- och hälsovården och vid behov precisera dem när det gäller beredskapen för elavbrott. Varje område bör ha beredskapsplaner för hur verksamhetsställena och bland annat tjänsterna för hemvårdens kunder ska tryggas under korta och långvariga elavbrott, och särskilt hur de brådskande och nödvändiga social- och hälsovårdstjänsterna ska tryggas och hur klient- och patientsäkerheten ska garanteras. I planerna ska man bland annat beakta organisationernas möjligheter att stödja myndigheterna och att i sin egen verksamhet beakta de människor som behöver stöd vid elavbrott.
- Kartlägga den tillgängliga reservkraften inom social- och hälsovården och öva och testa hur den fungerar.
- Kontakta de privata tjänsteproducenterna i området och säkerställa att de har vidtagit de beredskapsåtgärder som behövs för eventuella elavbrott samt se över avtalen med de privata tjänsteproducenterna för att säkerställa kontinuiteten i vården och klient- och patientsäkerheten även under långvariga avbrott i eldistributionen.
- Utarbeta en plan för utbildningen av personalen, med syftet att personalen kan handla på rätt sätt vid elavbrott och har beredskap för att trygga tjänsterna, samt förbereda sig på att behovet av personalresurser kan vara större under elavbrott bland annat när det gäller de tjänster som ges i hemmet.
- Sörja för att de kunder som omfattas av tjänsterna (och deras närstående) får tillräcklig information så att de för sin egen del kan bereda sig på elavbrott och vet vad de ska göra ifall det blir elavbrott. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt de kunder som är i en särskilt utsatt ställning.
- Göra behövliga ändringar i kundernas serviceplaner.

De åtgärder som nämns ovan bör vidtas omedelbart. Vad som i detta brev gäller för kommunerna ska från och med den 1 januari 2023 gälla för välfärdsområdena. Kommunerna och samkommunerna ska lämna uppgifterna om beredskapen för störningar till välfärdsområdena och samarbeta med dem i beredskapsfrågor.

Social- och hälsovårdsministeriet uppmanar regionförvaltningsverken i egenskap av tillsynsmyndigheter att följa upp läget och vid behov styra tjänsteanordnare och tjänsteproducenter så, att de ser till att det finns regional beredskap för elavbrott och för de åtgärder som krävs vid elavbrott och att klient- och patientsäkerheten och befolkningens nödvändiga tjänster kan garanteras.

Kanslichef

Veli-Mikko Niemi

Avdelningschef

Eveliina Pöyhönen

Mer information

[Statsförvaltningens gemensamma kampanj Snäppet svalare](#)

Institutet för hälsa och välfärds anvisningar om hushålls energisparande (på finska):
[Energiansästä kotitalouksissa - THL](#)

Sändlista

Kommuner
Sjukvårdsdistrikt
Välfärdsområden
Regionförvaltningsverk

För kännedom

Familje- och omsorgsminister Kiuru
Statssekreterare Mäkipää
Specialmedarbetare Lindeberg

Statsrådets kansli
Arbets- och näringsministeriet
Finlands kommunförbund
Institutet för hälsa och välfärd
Valvira
Ålands hälso- och sjukvård
Ålands landskapsförvaltning
Social- och hälsovårdsministeriets avdelningar